

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรใน อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

1.1.2 เพื่อศึกษากระบวนการผลิต การดูแลรักษา และปัญหาการทำสวนยางพาราของเกษตรกรผู้ทำสวนยางในพื้นที่ อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี

1.1.3 เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนการผลิตยางพาราที่เหมาะสมกับเกษตรกรในอำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในอำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภopakทอ ปี 2557/58 จำนวน 301 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 172 ราย จากสูตรของ Yamane คิดเป็นร้อยละ 57.14 ของจำนวนประชากรทั้งหมด สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่ม ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละตำบล ให้ครบตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด เก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร ปัญหาการทำสวนยางพารา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนการทำสวนยางพาราโดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยตนเอง

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด

(Maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การจัดลำดับ (Ranking) และการแปลความหมาย

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) ลักษณะทางสังคม จำนวนเกษตรกรเพศชายและเพศหญิงมีสัดส่วนใกล้เคียงกันทั้งนี้เพศชายยังคงมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ย 50.51 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษามากกว่าระดับอื่นๆ และเกษตรกรเกือบครึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ส่วนที่เป็นสมาชิกเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคาร์เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.) มากกว่าสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่นๆ

2) ลักษณะทางเศรษฐกิจ เกษตรกรทั้งหมดประกอบอาชีพทำสวนยางพารา รองลงมาประกอบอาชีพทำไร่ มีรายได้ภาคเกษตรจากการทำนาเฉลี่ย 113,428.57 บาทต่อปี รายได้จากการทำสวน/สวนยางพาราเฉลี่ย 49,360.46 บาทต่อปี รายได้จากการทำไร่เฉลี่ย 350,460.53 บาทต่อปี และรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 57,500 บาทต่อปี ส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรมีรายได้จากการค้าขายเฉลี่ย 261,000 บาทต่อปี รายได้จากการรับราชการเฉลี่ย 215,200 บาทต่อปี รายได้จากการรับจ้างเฉลี่ย 108,721.74 บาทต่อปี รายได้จากธุรกิจส่วนตัวเฉลี่ย 510,562.50 บาทต่อปี รายได้จากพนักงานของรัฐ/เอกชนเฉลี่ย 238,600 บาทต่อปี และรายได้อื่นๆ ได้แก่เบี้ยยังชีพ,ค่าเลี้ยงดูเฉลี่ย 34,964.70 บาทต่อปี เมื่อรวมรายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคการเกษตรครัวเรือนมีรายได้รวมเฉลี่ย 406,707 บาทต่อปี ส่วนรายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 128,219.76 บาทต่อปี และเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 43.39 ไร่ต่อคน

1.3.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำสวนยางพาราเฉลี่ย 24.25 ไร่ต่อคน ทุกคนมีพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นของตนเอง ลักษณะพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นพื้นที่ราบในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับพื้นที่เนินเขา ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนหินและดินร่วนปนทรายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มากกว่าครึ่งมีแหล่งน้ำในการทำสวนยางพารา โดยส่วนใหญ่เป็นสระน้ำ/บ่อน้ำขุดเองมากกว่าแหล่งน้ำประเภทอื่น ใช้จำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา 1 - 2 คน เฉลี่ย 2.73 คน จำแนกเป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.83 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 2.35 คน ก่อนมาทำสวนยางพาราในอำเภอปากท่อส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพทำไร่มาก่อน

2) ลักษณะการทำสวนยางพารา พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีมากในช่วงปี พ.ศ. 2550 - 2553 มีประสบการณ์ทำสวนยางพารา 6 - 10 ปี ตัดสินใจปลูกยางพาราจากกราขายพาราในตอนเริ่มปลูก ใช้ทุนส่วนตัวในการทำสวน

ยางพารา มีบางส่วนที่กู้ยืม ส่วนใหญ่กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส) ใช้ยางพันธุ์ RRIM 600 ซึ่งได้มาจากร้านค้าต่างจังหวัด พื้นที่เดิมเคยปลูกพืชไร่มาก่อนปลูกยางพารา การกรีดยางพารามากกว่าสองในสามเกษตรกรยังไม่มีกรเปิดกรีดยางพารา เกษตรกรที่เปิดกรีดยางพาราส่วนใหญ่เปิดกรีดยาก่อนปี 2556 ผลผลิตเป็นยางแผ่นเฉลี่ย 8,002.78 กิโลกรัมต่อคนต่อปี เป็นยางก้อนเฉลี่ย 3,681.55 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ส่วนราคาขายที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมาขายยางแผ่นได้ราคาเฉลี่ย 48.61 บาทต่อกิโลกรัม ขายยางก้อน/จียางได้ราคาเฉลี่ย 20.06 บาทต่อกิโลกรัม และมีความเห็นว่าราคาผลผลิตยางพารา (ยางแผ่น) ขึ้นต่ำควรมีราคาเฉลี่ย 81.05 บาทต่อกิโลกรัม

1.3.3 การปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร

พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการเตรียมพื้นที่โดยการไถพรวน ใช้ระยะการปลูกยางพาราใกล้เคียงกัน 2 ระยะคือ ระยะ 3x7 เมตร และระยะ 3x6 เมตร จำนวนต้นต่อไร่เฉลี่ย 75.65 ต้นต่อไร่ เกษตรกรเกือบครึ่งไม่มีการรองก้นหลุมก่อนปลูกยางพารา ในส่วนนี้มากกว่าครึ่งมีการรองก้นหลุมซึ่งใช้วัสดุในการรองที่หลากหลาย ส่วนใหญ่รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยเคมี มีการปลูกซ่อมยางพาราในช่วงอายุ 1 ปีแรก สาเหตุมาจากภัยแล้ง ในช่วง 1-3 ปีแรก เกษตรกรมีการตัดแต่งกิ่งยางพาราเป็นประจำทุกเดือนสัดส่วนใกล้เคียงกับตัดแต่งเป็นประจำทุกปี และปลูกสับปะรดเป็นพืชแซม ก่อนเปิดกรีดยางส่วนใหญ่เกษตรกรใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง มากกว่าครึ่งเป็นปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ คือสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ส่วนในระยะเปิดกรีดยางแล้วเกษตรกรใส่ปุ๋ย ปีละ 2 ครั้ง มากกว่าครึ่งเกษตรกรใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีในสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยปุ๋ยเคมีที่ใช้มากคือสูตรเสมอ 15-15-15 หรือ 16-16-16 ด้วยวิธีการหว่าน ส่วนระบบการให้น้ำยางพาราเกษตรกรยังอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีเกษตรกรบางส่วนที่วางระบบการให้น้ำ การกำจัดวัชพืชใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและวิธีการตัด ส่วนการระบาดของศัตรูยางพาราพบมีการระบาดน้อย ศัตรูยางพาราที่พบส่วนใหญ่จะเป็นอาการขึ้นต้นตายและไม่มีการจัดการ ส่วนที่มีการจัดการนั้นจะใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา

ยางพารา

1) ปัญหาการทำสวนยางพารา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่พบในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาความแน่นอนของราคายางพารา และการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัญหาที่พบในระดับปานกลาง ได้แก่ แรงงานกรีดยางที่มีฝีมือ ความรู้เรื่องยางที่ถูกต้อง สภาพหน้ายางเสียหาย อำนาจการต่อรอง ต้นทุนการผลิตยาง กระบวนการรวมกลุ่ม ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ข้อมูลข่าวสารยางพารา เงินทุน และตลาดภายในท้องถิ่น ปัญหาที่พบในระดับปานกลางได้แก่ ความเหมาะสมสภาพพื้นที่ สุขภาพจากการทำงาน ปริมาณน้ำที่ใช้ การแปรรูปผลผลิตยาง ภัยธรรมชาติ ปริมาณผลผลิตยาง เทคโนโลยียางพารา และโรคและแมลง

2) ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา โดยมีระดับความจำเป็นมากไปน้อยตามลำดับ ดังนี้

- (1) การอบรมสาธิตวิธีการทำสวนยางพารา
- (2) การอบรมถ่ายทอดความรู้
- (3) ศูนย์เรียนรู้ยางพาราประจำท้องถิ่น
- (4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำรายแปลง
- (5) แผ่นวีดิทัศน์ (VCD)
- (6) เอกสารวิชาการ
- (7) การศึกษาดูงาน
- (8) รายการวิทยุโทรทัศน์
- (9) แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์
- (10) สื่ออินเทอร์เน็ต
- (11) วิทยุกระจายเสียง

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง กระบวนการทำสวนสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายพอสรุปได้ดังนี้

2.1 ลักษณะสังคมและเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีสัดส่วนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่สมรส ทั้งนี้เพศชายยังคงมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของประยุทธ ชนจิต (2554) และวรรณธิดา เบญจกุล (2556) ที่พบว่าเกษตรกรที่ปลูกยางพาราส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากสภาพทางสังคมของอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีซึ่งในปัจจุบันเปิดโอกาสให้เพศหญิงเข้ามามีบทบาทในสังคมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้จำนวนเกษตรกรเพศหญิงในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 50.51 ปี สอดคล้องกับผลการวิจัยของประนอม สิมละคร (2551) และฉลาด นันทโพธิ์เดช (2546) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.47 ปีและ 47.37 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงานแสดงให้เห็นถึงสภาพของสังคมเกษตรกรที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น และเป็นสมาชิกลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณธิดา เบญจกุล (2556) ศึกษา

พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เนื่องจากการเป็นสถาบันการเงินที่ใกล้ชิดกับเกษตรกร และมีเจ้าหน้าที่คอยติดตามให้คำแนะนำในเรื่องการเงินแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นสมัครเป็นสมาชิกเป็นจำนวนมาก ในขณะที่การเป็นสมาชิกกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทต่อการส่งเสริมยางพารา มีสัดส่วนการเป็นสมาชิกน้อย ทั้งนี้อาจเกิดจากอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ปลูกยางพาราแหล่งใหม่ เกษตรกรขาดการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์การสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และประโยชน์จากการเป็นสมาชิก ทำให้สัดส่วนการเป็นสมาชิกยังมีจำนวนน้อย ส่วนเกษตรกรเกือบครึ่งที่ยังไม่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรนั้น อาจเป็นเกษตรกรรายใหม่ ลงทุนทำสวนยางพาราเพื่อหวังผลตอบแทนในระยะยาว จึงไม่ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิก

ในขณะที่เกษตรกรเกือบครึ่งนั้นจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับน้ำทิพย์ สิริ (2556) ซึ่งพบว่าเกษตรกรจบการศึกษาในระดับประถมศึกษามากกว่าในระดับอื่นๆ แต่จากการศึกษามีข้อสังเกตว่ามีจำนวนเกษตรกรมากกว่าครึ่งจบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษา โดยมีการศึกษาขั้นสูงสุดในระดับปริญญาตรี แสดงให้เห็นถึงระดับการศึกษาของเกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีนั้น ส่วนใหญ่มีการศึกษาที่ดี การประกอบอาชีพทำสวนยางพาราซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงการเจริญเติบโตและยังไม่มีผลผลิต เกษตรกรจะปลูกพืชไร่สับปะรดแซมระหว่างแถวยางพาราสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในช่วงระหว่างรอผลผลิตจากยางพารา และพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากอาชีพทำไร่ก่อนข้างสูง นอกจากนี้การประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรมีสัดส่วนรายได้ที่สูง โดยเฉพาะธุรกิจส่วนตัว และการค้าขาย จากภาพรวมแล้วจะเห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อนั้นเป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ มีสภาพทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี และมีการถือครองพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยมากถึง 43 ไร่

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นของตนเองเฉลี่ย 24.25 ไร่ สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2558) ที่อธิบายว่าพื้นที่ปลูกยางพาราควรมีพื้นที่ปลูกไม่น้อยกว่า 15 ไร่ต่อ 1 ครอบครัว จึงจะคุ้มทุน สภาพพื้นที่ที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบและพื้นที่เนินเขาใกล้เคียงกัน ดินมีทั้งดินร่วนปนหิน และดินร่วนปนทราย สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 39) ได้อธิบายว่าพื้นที่ปลูกยางพาราควรเป็นพื้นที่ราบ มีความลาดชันไม่เกิน 35 องศา หากปลูกในพื้นที่ที่มีความลาดชันเกินกว่า 15 องศา ต้องทำขั้นบันได แหล่งน้ำในการทำสวนยางส่วนใหญ่เป็นสระน้ำ/บ่อน้ำจากการขุดเอง ใช้แรงงานในการทำสวนยางทั้งหมด 1-2 คน แบ่งเป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.83 คน เป็นแรงงานจ้าง 2.31

คน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณธิดา เบญจกุล (2556) ศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานกรีดยางในครัวเรือนเฉลี่ย 1.87 คน ซึ่งเป็นแรงงานหลักในการทำสวนยาง ก่อนที่จะปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอปากท่อ เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่มาก่อน

เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มให้ความสนใจปลูกยางพารามากในช่วงปี 2550-2553 เหตุผลจากราคายางพาราในตอนเริ่มปลูกและการแนะนำของเพื่อนเกษตรกร ประสบการณ์ในการทำสวนยางพาราจึงมีเพียง 6-10 ปี สอดคล้องกับน้ำทิพย์ สุทธิ (2556) ศึกษาพบว่าประสบการณ์การทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอแม่จรม จังหวัดน่านเฉลี่ย 6.24 ปี เป็นเกษตรกรที่มีรายได้ค่อนข้างสูงใช้เงินทุนของตนเองในการปลูกยางพารา มีส่วนน้อยที่กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) มาปลูกยาง เกือบทั้งหมดปลูกพันธุ์ RRIM 600 ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 41-43) ได้อธิบายว่า ยางพาราพันธุ์ RRIM 600 เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับผลิตน้ำยางในพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ โดยส่วนใหญ่นำพันธุ์ยางพาราจากร้านค้าต่างจังหวัดมาปลูกในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เดิมเคยปลูกพืชไร่มาก่อน ผลผลิตยางพาราส่วนใหญ่ยังไม่มีการเปิดกรีดยังมีเพียงหนึ่งในสามที่มีการเปิดกรีดยแล้ว ในปีที่ผ่านมาพื้นที่ที่เปิดกรีดยแล้วมีเกษตรกรหยุดดำเนินการกรีดย ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากราคายางพาราที่ไม่แน่นอนหรือผลผลิตในช่วงแรกมีปริมาณน้อยไม่คุ้มค่าในการกรีดยังหยุดกรีดย ดังนั้นผลผลิตที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะเป็นยางก้อน/ขี้ยางมากกว่ายางแผ่น ในด้านความเห็นเกษตรกรเห็นว่าราคายางขึ้นต่ำ (ยางแผ่น) นั้น ควรอยู่ที่ราคาเฉลี่ย 81.05 บาทต่อกิโลกรัม

2.3 กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร

การปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีมีกระบวนการดังนี้

1) การปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเตรียมพื้นที่ปลูกยางด้วยการไถพรวน สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 47-52) และองค์การสวนยาง (2558) โดยได้อธิบายว่าการเตรียมพื้นที่นั้นหมายถึงการปรับสภาพพื้นที่ให้สะดวกต่อการปฏิบัติงาน เริ่มตั้งแต่การโค่น กวาด และเผาเศษไม้ต่างๆ การไถพรวน การกำหนดระยะปลูก วางแนวแถวหลัก ระยะการปลูก ใช้ระยะการปลูกใกล้เคียงกัน 2 ระยะคือระยะ 3x6 เมตร และ 3x7 เมตร ซึ่งระยะ 3x7 เมตร สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555: 47) อธิบายว่าระยะปลูกยางส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารา ยางจะเจริญเติบโตได้ดี ต้องมีพื้นที่ต่อต้นไม่น้อยกว่า 20 ตารางเมตร ระยะปลูกที่เหมาะสมควรเป็นระยะ 2.5 x8 หรือ 3 x7 เมตร ส่วนในระยะ 3x6 เมตรที่มีเกษตรกรปลูกเป็นนั่นเป็นระยะที่ชิดจึงควรแนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรถึงระยะการปลูกที่เหมาะสม จำนวนต้นเฉลี่ย 75.65 ต้นต่อไร่ การรองก้นหลุมนั้น เกษตรกรเกือบครึ่งไม่มีการรองก้นหลุมก่อนปลูก ส่วนเกษตรกรที่รองก้นหลุมก่อน

ปลูกใช้วัสดุในการรองกันหลุมที่หลากหลายโดยส่วนใหญ่นิยมใช้ปุ๋ยเคมีในการรองกันหลุม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 47-52) และองค์การสวนยาง (2558) ที่อธิบายว่าการรองกันหลุมนั้นควรรองกันหลุมด้วยปุ๋ยหินฟอสเฟต (สูตร 0-3-0 , 20-25 % Total P_2O_5) อัตรา 170 - 200 กรัม และปุ๋ยอินทรีย์ ประมาณ 3 - 5 กิโลกรัมต่อหลุม ดังนั้นควรแนะนำเกษตรกรที่จะปลูกยางพาราในอนาคตให้สามารถปลูกยางพาราได้อย่างถูกต้องตรงตามหลักวิชาการ การปลูกซ่อมยางพาราเกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกซ่อมเมื่อต้นยางพารามีอายุ 1 ปี สาเหตุการปลูกซ่อมเกิดจากภัยแล้ง สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง(2555 : 53-54) ซึ่งอธิบายว่าช่วงระยะเวลาที่จะทำการปลูกซ่อมยางพาราไม่ควรเกิน 2 ปี การแต่งกิ่งยางพาราเกษตรกรมีการตัดแต่งกิ่งยางพาราเป็นประจำทุกเดือนในสัดส่วนใกล้เคียงกับตัดแต่งเป็นประจำทุกปี และปลูกพืชไร่สับปะรดแซมระหว่างแถวยางพาราเพื่อสร้างรายได้ระหว่างรอผลผลิตจากยางพาราจากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากการทำไร่สูง อาจเป็นรายได้จากการปลูกสับปะรดซึ่งเป็นพืชแซม ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเกษตรควรให้ความรู้แก่เกษตรกรในการปลูกพืชแซมระหว่างรอผลผลิตยางพารา เพื่อส่งเสริมการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ และช่วยเสริมรายได้ให้กับเกษตรกรในระหว่างรอผลผลิตยางพารา

2) การดูแลรักษายางพารา ในช่วงก่อนเปิดกรีด เกษตรกรส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง ปุ๋ยที่เกษตรกรนิยมใส่เป็นปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ส่วนหลังจากเปิดกรีดแล้วใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณชิตา เบลูจกุล (2556) พบว่าเกษตรกรเกือบทุกรายใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยาง ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ซึ่งไม่สอดคล้องกับองค์การสวนยาง (2558) ที่อธิบายว่าปุ๋ยเคมีสูตร 18-10-6 , 16-8-14, 14-4-19 และสูตร 18-4-5 เป็นปุ๋ยที่เหมาะสมสำหรับยางพาราในระยะก่อนเปิดกรีด ส่วนหลังเปิดกรีดใช้สูตร 15-7-8 ซึ่งเป็นปุ๋ยที่เหมาะสมกับทุกสภาพดินสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าเกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องยางพาราที่ถูกต้องในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องกับเกษตรกร วิธีใช้ปุ๋ยเกษตรกรยังนิยมใส่ปุ๋ยด้วยวิธีการหว่าน นิยมใช้สารเคมีและวิธีการตัดในการกำจัดวัชพืช สอดคล้องกับองค์การสวนยาง(2558) อธิบายว่าการหว่านปุ๋ยให้ทั่วบริเวณที่ใส่ปุ๋ยเหมาะสำหรับใช้กับพื้นที่ที่เป็นที่ราบ และมีการกำจัดพืชด้วยสารเคมีเพราะเศษซากพืชที่เหลือจะช่วยป้องกันการชะล้างปุ๋ยในช่วงที่มีฝนตก การให้น้ำเกษตรกรทั้งหมดยังอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีส่วนน้อยที่วางระบบการให้น้ำ จากข้อมูลสำนักงานจังหวัดราชบุรี (2558 : 1-54) ได้ระบุว่าจากสถิติข้อมูลปริมาณน้ำฝนของจังหวัดราชบุรี โดยสถานีอุตุนิยมวิทยาราชบุรี ย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ.2553 – 2557) มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 900 – 1,400 มิลลิเมตร โดยฝนตกมากที่สุดในปี พ.ศ.2556 วัดได้ 1,350.5 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตก 126 วัน สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 39) ได้อธิบายว่าการปลูกยางพารานั้นต้องมีปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,250 มิลลิเมตรต่อปี การกระจายตัวของฝนดี

มีจำนวนวันฝนตก 120 - 150 วัน มีช่วงแล้งไม่เกิน 4 เดือน ศัตรูยางพารา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่พบการระบาดของศัตรูยางพาราในระดับที่เป็นปัญหาจึงไม่มีการจัดการในการป้องกันกำจัดศัตรูยางพารา มีข้อสังเกตว่าจากสภาพพื้นที่การปลูกใหม่ สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างอาจมีศัตรูพืชระบาดไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดความเสียหายในระดับเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อไม่ให้ศัตรูยางพาราเกิดการระบาดเพิ่มจำนวนมากขึ้น ควรแนะนำเกษตรกรถึงวิธีการจัดการสวนยางที่ถูกต้อง

2.4 ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา

ปัญหาการทำสวนยางพารา โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง แต่ปัญหาในระดับมาก มี 2 ประเด็น คือ ความแน่นอนของราคายาง และการสนับสนุนจากภาครัฐ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในระดับความเหมาะสมมาก มี 1 ประเด็น คือ การอบรมสาธิตวิธีการทำสวนยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับวทศน์ (2556) ได้สรุปว่าการอบรมสาธิตวิธี เป็นวิธีที่เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดความรู้โดยการแสดงให้เห็นแก่กลุ่มบุคคลได้ชมพร้อมกับบรรยายประกอบ ทำให้บุคคลเป้าหมายได้เข้าใจเรื่องที่จะส่งเสริม ตลอดจนทราบขั้นตอนต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง กระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรใน อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรีพบว่าประเด็นสำคัญที่ควรเสนอแนะไว้ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ในอำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี เป็นเกษตรกรผู้ปลูกยางพารารายใหม่มีประสบการณ์ในการปลูกยางพาราไม่มาก พื้นที่ปลูกยางส่วนใหญ่ยังไม่มีมีการเปิดกรีดทำให้ไม่มีประสบการณ์ในการกรีดยาง แต่พบปัญหาน้ำยางเสียหายในเกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่เปิดกรีดแล้ว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ควรเข้าไปให้ความรู้ โดยเฉพาะเรื่องกรีดยาง ตลอดจนการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆแก่เกษตรกร เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับเกษตรกรเมื่อยางพารามีการเปิดกรีดมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราที่เหมาะสมกับเกษตรกรคือ การอบรมสาธิตวิธีการ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาการรับการถ่ายทอดความรู้โดยการรับฟัง

หลักวิชาการ เกษตรกรอาจไม่เข้าใจเท่ากับการลงมือปฏิบัติ ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมกับเกษตรกรคือการอบรมและสาธิตวิธีการทำสวนยาง

3.1.2 ปัจจุบันการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีนั้นยังมีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราน้อย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ,สหกรณ์การเกษตรควรเข้ามาส่งเสริมการรวมกลุ่ม ให้ความรู้แก่เกษตรกรได้เข้าใจถึงประโยชน์และความสำคัญของการรวมกลุ่ม เช่นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงผลผลิตให้มีคุณภาพ สามารถสร้างอำนาจการต่อรองทางการค้า และช่วยให้การรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆเป็นไปได้นั่นต่อสถานการณ์

3.1.3 จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงระหว่างที่ยางพารายังไม่ให้ผลผลิตเกษตรกรจะมีรายได้จากการปลูกสับปะรดเป็นพืชแซมและให้ผลตอบแทนด้านรายได้ที่สูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ในช่วงที่ยางพารายังไม่ให้ผลผลิต

3.1.4 ในการปลูกยางพารานั้นยังมีเกษตรกรเกือบครึ่งที่ไม่มีการเตรียมหลุมปลูกก่อนปลูกยางพารา และการให้ปุ๋ยกับยางพาราทั้งก่อนกรีดยางและหลังกรีดยางยังเป็นปุ๋ยเคมีสูตรเสมอซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้ปุ๋ยเคมีและผลผลิตยางพาราในอนาคตต่อไปได้ ดังนั้นเกษตรกรควรศึกษาข้อมูลเรื่องการปลูกยางพาราที่ถูกต้องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรนำดินในพื้นที่ปลูกยางนั้นมาตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินเพื่อให้เกษตรกรสามารถใส่ปุ๋ยได้ตรงตามค่าความต้องการของยางพารา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการดูแลสวนยางพาราที่ถูกต้องแก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ

3.1.5 จากผลการศึกษา พบว่าผลผลิตยางพาราของเกษตรกรเป็นที่ยากจน/ข้างอาจเนื่องมาจากผลผลิตยางพาราของเกษตรกรยังมีปริมาณน้อย อีกทั้งยังขาดความรู้ในการแปรรูปผลผลิตยางพาราที่ถูกต้อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมาแนะนำส่งเสริมในเรื่องของการแปรรูปผลผลิตยางพารา ตลอดจนให้ข้อมูลในเรื่องรูปแบบและความต้องการของตลาดยางพารา

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผลผลิตยางพารา

3.2.2 ควรศึกษาสภาพการผลิต การแปรรูปผลผลิตยางพาราเปรียบเทียบกับความต้องการของตลาด

3.2.3 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพียงกระบวนการทำยางพาราเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยถึงต้นทุนในการผลิตยางพาราต่อกิโลกรัม จุดคุ้มทุนในการผลิตยางพารา